

POSTANOWIENIE

Dnia 27 września 2023 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Igor Zgoliński

na posiedzeniu w trybie art. 539e § 1 k.p.k.
po rozpoznaniu w Izbie Karnej w dniu 27 września 2023 r.,
skargi wniesionej przez obrońcę oskarżonego M. W.
na wyrok Sądu Okręgowego w Lublinie
z dnia 16 lutego 2023 r., sygn. akt XI Ka 1186/22,
uchylający wyrok Sądu Rejonowego Lublin – Zachód w Lublinie
z dnia 13 lipca 2022 r., sygn. akt IX K 555/19 i przekazujący sprawę do ponownego
rozpoznania,
na podstawie art. 539e § 2 k.p.k.

p o s t a n o w i ł:

- 1) oddalić skargę;**
- 2) obciążyć oskarżonego M. W. kosztami postępowania skargowego.**

UZASADNIENIE

M. W. został oskarżony o to, że:

1. w L. w okresie od dnia 8 stycznia 2018 r. do 25 marca 2019 r. uporczywie nękał A. T. i jej małoletnie dzieci V. W. lat 8 i N. W, lat 6 poprzez nawiązywanie licznych połączeń telefonicznych, wywołanie licznych wiadomości tekstowych sms oraz drogą elektroniczną, obserwowanie, nachodzenie pokrzywdzonych w miejscu zamieszkania i w placówkach oświatowych, pozostawianie kartek z wiadomościami na drzwiach mieszkania, czym wzbudził u wyżej wymienionych uzasadnione

- okolicznościami poczuć zagrożenia oraz w sposób istotny naruszył ich prywatność, tj. o popełnienie przestępstwa z art. 190 a § 1 k.k.,
2. w G. w okresie od czerwca 2010 r., daty dziennej nieustalonej do dnia 8 stycznia 2018 r. znęcał się psychicznie nad żoną A. T. poprzez wszczynanie awantur, poniżanie pokrzywdzonej, kierowanie wobec niej słów powszechnie uznanych za wulgarne i obraźliwe, kontrolowanie, ograniczanie kontaktów ze znajomymi i rodziną, dezawuowanie jej pracy zawodowej, tj. o popełnienie przestępstwa z art. 207 § 1 k.k.

Wyrokiem z dnia 13 lipca 2022 r. sygn. IX K 555/19, Sąd Rejonowy Lublin - Zachód w Lublinie uniewinnił oskarżonego od popełnienia czynu z art. 190a § 1 k.k. oraz na podstawie art. 17 § 1 pkt 3 k.p.k. w zw. z art. 1 § 2 k.k. umorzył postępowanie o czyn z art. 207 § 1 k.k. wobec stwierdzenia, że społeczna szkodliwość czynu jest znikoma.

Od powyższego wyroku apelację wniósł prokurator, zarzucając:

1. obrazę przepisów postępowania, a mianowicie art. 4 k.p.k., art. 7 k.p.k. oraz art. 410 k.p.k., która miała wpływ na treść orzeczenia, polegającą na dokonaniu oceny zgromadzonego materiału dowodowego z przekroczeniem granic swobodnej oceny dowodów, poprzez wywiedzenie ze zgromadzonych dowodów z dokumentów, zeznań świadków i opinii biegłego błędnych i sprzecznych z zasadami logiki oraz doświadczenia życiowego wniosków, co do częściowego braku wiarygodności zeznań świadków A. T., M. L., S. L., H. T. oraz I. M., a w rezultacie pominięcie tych fragmentów zeznań świadków, którzy potwierdzili okoliczności co do sprawstwa oskarżonego, w zakresie zarzuconego mu występku z art. 190a § 1 k.k. i uznanie w tej części za wiarygodne wyjaśnień oskarżonego, co spowodowało uwzględnienie jedynie okoliczności przemawiających na korzyść w zakresie wydania orzeczenia o uniewinnieniu od popełnienia czynu z art. 190a § 1 k.k.,
2. błąd w ustaleniach faktycznych, przyjętych za podstawę orzeczenia i mający wpływ na jego treść, polegający na niezasadnym stwierdzeniu, że oskarżony nie nachodził pokrzywdzonych w miejscu ich zamieszkania i nauki, zaś swoim zachowaniem polegającym na wielokrotnym przebywaniu pod miejscem zamieszkania pokrzywdzonych i ich obserwowaniu, wysyłaniem

wiadomości do A. T., pozostawianiu wiadomości na drzwiach ich mieszkania w sposób widoczny dla innych mieszkańców budynku, jak również nagrywaniu pokrzywdzonych, nie nękał ich uporczywie, co w konsekwencji doprowadziło do niezasadnego ustalenia, że nie wypełnił swoim zachowaniem znamion przestępstwa z art. 190a § 1 k.k. i uniewinnienia go od popełnienia tego czynu, podczas gdy ze zgromadzonego i prawidłowo ocenionego materiału dowodowego wynikało w sposób jednoznaczny, że oskarżony, wbrew prośbom pokrzywdzonych, w sposób powtarzalny i systematyczny podejmował działania skutkujące ich nękaniem, jednocześnie wzbudzając w pokrzywdzonych poczucie zagrożenia oraz dokonał istotnego naruszenia ich prywatności,

3. błąd w ustaleniach faktycznych przyjętych za podstawę orzeczenia i mający wpływ na jego treść, polegający na niezasadnym ustaleniu, że zarzucony oskarżonemu czyn z art. 207 § 1 k.k., polegający na znęcaniu się nad pokrzywdzoną A. T. w okresie od czerwca 2010 r. do 8 stycznia 2018 r. był społecznie szkodliwy w stopniu znikomym, podczas gdy z prawidłowej oceny zgromadzonego materiału dowodowego, w zakresie motywacji działania podjętego przez oskarżonego, postaci zamiaru z jakim wymieniony działał, sposobu i okoliczności popełnienia tego występku, jak również rodzaju i charakteru naruszonych działaniem oskarżonego dóbr pokrzywdzonej i stopnia doznanej przez nią z tego powodu krzywdy wynika, że stopień społecznej szkodliwości czynu z art. 207 § 1 k.k., którego popełnienie zarzucono oskarżonemu, jest istotnie wyższy niż znikomy, co w rezultacie doprowadziło do niezasadnego umorzenia przez sąd I instancji postępowania karnego wobec oskarżonego, z naruszeniem przepisów postępowania, a mianowicie dyspozycji art. 17 § 1 pkt 3 k.p.k.

W następstwie podniesionych zarzutów prokurator wniósł o uchylenie zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania sądowi I instancji.

Wyrok Sądu Rejonowego został zaskarżony również przez pełnomocnika oskarżycielki posiłkowej A. T., który podniósł zarzuty:

1. obrazy przepisów prawa materialnego, a to art. 115 § 2 k.k. wskutek nieuwzględnienia w ocenie społecznej szkodliwości czynu oskarżonego wypełniającego znamiona art. 207 § 1 k.k. istotnych kryteriów oceny wskazanych w powołanym przepisie: rodzaju i charakteru naruszonego dobra pokrzywdzonej, rozmiaru wyrządzonej szkody, sposobu i okoliczności popełnienia czynu, wagi naruszonych przez sprawcę obowiązków oraz postaci zamiaru,
2. obrazy przepisów postępowania, mającej wpływ na treść orzeczenia, a to:
 - art. 414 § 2 k.p.k. w zw. z art. 322 § 2 k.p.k. wskutek niewskazania w pkt II wyroku dokładnego określenia czynu, co do którego sąd umorzył postępowanie,
 - art. 4 k.p.k., art. 7 k.p.k., art. 410 k.p.k., wyrażającej się w dowolnej, niewszechstronnej, niezgodnej ze wskazaniami wiedzy i doświadczenia życiowego oraz zasadami logiki i prawidłowego rozumowania ocenie zgromadzonych dowodów, akcentującej przy tym - wbrew zasadzie obiektywizmu - okoliczności korzystne dla oskarżonego, przy jednoczesnym pominięciu lub bagatelizowaniu okoliczności dla niego niekorzystnych i to bez należytego uzasadnienia takiego stanu rzeczy, jak również czynieniu ustaleń faktycznych na podstawie wyselekcjonowanego materiału, nie zaś wszystkich dowodów zgromadzanych w sprawie,
 - art. 170 § 1 pkt 2 k.p.k. wskutek niezasadnego oddalenia wniosków odwodowych złożonych przez kuratora małoletniego na rozprawie w dniu 6 czerwca 2022 r.,
 - art. 424 § 1 i 2 k.p.k. wskutek sporządzenia pisemnego uzasadnienia wyroku w sposób nieodpowiadający prawu, jak również błędu w ustaleniach faktycznych przyjętych za podstawę orzeczenia i mającego istotny wpływ na jego treść, albowiem skutkującego niezasadnym uniewinnieniem oskarżonego od popełnienia czynu z art. 190a § 1 k.k. i umorzeniem postępowania karnego co do czynu z art. 207 § 1 k.k. na podstawie art. 17 § 1 pkt 3 k.p.k.

W konsekwencji pełnomocnik oskarżycielki posiłkowej wniósł o uchylenie zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania przez sąd I instancji.

Obrońca oskarżonego w wywiezionej apelacji sformułowała zarzuty dotyczące obrazy przepisów prawa procesowego, która miała wpływ na treść orzeczenia, tj. art. 4 k.p.k., art. 5 § 2 k.p.k., art. 7 k.p.k. w zw. z art. 92 k.p.k. w zw. z art. 410 k.p.k. oraz błędu w ustaleniach faktycznych przyjętych za podstawę rozstrzygnięcia i mającego wpływ na treść zaskarżonego wyroku, domagając się zmiany zaskarżonego wyroku poprzez uniewinnienie oskarżonego od popełnienia przypisanego mu czynu z art. 207 § 1 k.k.

Wyrokiem z dnia 16 lutego 2023 r., sygn. XI Ka 1186/22, Sąd Okręgowy w Lublinie uchylił zaskarżony wyrok i sprawę oskarżonego przekazał Sądowi Rejonowemu Lublin - Zachód w Lublinie do ponownego rozpoznania. W pisemnych motywach orzeczenia sąd odwoławczy podniósł, że naruszone zostały podstawowe zasady rzetelnego procesu wynikające w obowiązku respektowania zasady obiektywizmu i dążenia do czynienia ustaleń faktycznych odpowiadających prawdzie. Wniosek powyższy był wynikiem uznania, że ocena zgromadzonego materiału dowodowego dokonana przez sąd I instancji była pobieżna i wybiórcza; nie zostały w niej uwzględnione okoliczności przemawiające na niekorzyść oskarżonego; wyprowadzone zaś wnioski były wewnętrznie sprzeczne, pozostające w opozycji do reguł logicznego rozumowania. Tego rodzaju uchybienia powodowały konieczność wydania orzeczenia kasatoryjnego i ponownego rozpoznania sprawy, zgodnie bowiem z art. 454 § 1 k.p.k. sąd odwoławczy nie może skazać oskarżonego, który został w pierwszej instancji uniewinniony lub co do którego umorzono postępowanie.

Na powyższe orzeczenie skargę wniosła obrońca oskarżonego, zarzucając obrazę prawa procesowego, tj. art. 437 § 2 k.p.k. poprzez niezasadne uchylenie zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania sądowi I instancji, pomimo że wbrew twierdzeniom sądu II instancji, nie zaszła potrzeba przeprowadzenia na nowo przewodu sądowego w całości, albowiem materiał dowodowy został zgromadzony w sposób kompleksowy i całościowy, zaś sąd II instancji, mając na uwadze dyspozycję art. 167 k.p.k. w zw. z art. 453 § 1 k.p.k., winien dopuścić i przeprowadzić z urzędu dowód z przesłuchania pokrzywdzonej z udziałem biegłego psychologa.

Podnosząc powyższy zarzut, skarżąca wniosła o uchylenie zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy sądowi II instancji do ponownego rozpoznania w postępowaniu odwoławczym.

W pisemnej odpowiedzi na skargę prokurator zawnioskował o jej oddalenie.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje.

Skarga okazała się niezasadna, wobec czego, w myśl art. 539e § 2 in princ. k.p.k., podlegała oddaleniu. Na wstępie zaznaczyć trzeba, że postępowanie zainicjowane tym środkiem zaskarżenia służy kontroli zaistnienia podstaw do uchylenia wyroku i przekazania sprawy do ponownego rozpoznania (art. 437 § 2 zd. 2 k.p.k.), natomiast niedopuszczalne jest, by Sąd Najwyższy badał merytorycznie prawidłowość przeprowadzonej kontroli odwoławczej w aspekcie uchybień podniesionych w apelacji, jak również zasadność uchybień stwierdzonych przez sąd odwoławczy (zob. uchwała Sądu Najwyższego 7 sędziów z dnia 25 stycznia 2018 r. I KZP 13/17, LEX nr 2428783). Czyniona w skardze analiza poszczególnych dowodów i ocena ich procesowej przydatności jest więc elementem wykraczającym poza materię niniejszego postępowania. Odnosząc się natomiast do kwestii istnienia podstawy do wydania in casu orzeczenia kasatoryjnego, to za chybione uznać należało twierdzenie, że zaskarżony wyrok miał jedynie czysto polemiczną wymowę. Niewątpliwie bowiem w motywach tego orzeczenia wskazane zostały konkretne i rzeczowe uchybienia w sferze oceny dowodów, które dyskwalifikowały poddany kontroli instancyjnej wyrok. Kompleksowa i wszechstronna analiza materiału dowodowego, wolnego od braków podlegających uprzedniemu uzupełnieniu (zob. np. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 14 marca 2018 r., IV KS 4/18, Lex nr 2482568) materializowała natomiast podstawę, określoną w art. 454 § 1 k.p.k., eliminującą sąd odwoławczy z możliwości orzekania merytorycznego w sprawie. W świetle powyższego nie mają większego znaczenia rozważania odnoszące się do zakresu czynności niezbędnych do powtórzenia w przewodzie sądowym. Wszak przecież nie chodzi tu o przesłankę w postaci konieczności przeprowadzenia na nowo przewodu w całości. Notabene sam sąd odwoławczy wskazał na możliwość skorzystania po części z art.

442 § 2 k.p.k., zaś w odniesieniu do przesłuchania pokrzywdzonej zawarł jedynie sugestię o celowości rozważenia przeprowadzenia tej czynności w uwarunkowaniach niniejszej sprawy z udziałem biegłego psychologa. Skoro zastosowanie znalazła reguła *ne peius*, obejmująca swoim zakresem zakaz skazania w instancji odwoławczej w wypadku uniewinnienia i umorzenia postępowania, to reformatoryjne orzekanie sądu odwoławczego w wypadku wniesienia zasadnej apelacji na niekorzyść oskarżonego byłoby wyrazem naruszenia tej gwarancji. Dodać można, że z punktu widzenia przedmiotu ochrony orzeczenie kasatoryjne realizowało ustawowy wymóg dbałości o interes procesowy oskarżonego w zakresie prawa do obrony i realizacji zasady dwuinstancyjności postępowania sądowego.

Nie można wobec powyższego zgodzić się z autorką skargi, że wydanie wyroku przez Sąd Okręgowy w Lublinie nastąpiło z obrazą art. 437 § 2 k.p.k. Przepis powyższy kataloguje przyczyny uchylenia orzeczenia i przekazania sprawy do ponownego rozpoznania. Jedynie w sytuacji, gdy żadna z nich w danej sprawie nie zachodzi, sąd II instancji jest zobligowany do zmiany kontrolowanego orzeczenia w obliczu stwierdzenia uchybienia. Wobec wystąpienia jednej z wymienionych w powyższym przepisie podstaw (art. 454 § 1 k.p.k.), stwierdzając, że wyeliminowanie szeregu wyeksponowanych uchybień postępowania dowodowego może prowadzić do wyroku skazującego, sąd *ad quem* zasadnie uchylił zaskarżony wyrok i przekazał sprawę do ponownego rozpoznania przez sąd I instancji.

Nie znajdując zatem w tym świetle podstaw do uwzględnienia skargi Sąd Najwyższy orzekł o jej oddaleniu (art. 539e § 2 k.p.k.), obciążając oskarżonego kosztami sądowymi postępowania skargowego.

D. P.

[ms]

